EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 4.11.2020
COM(2020) 692 final

2020/0313 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 428/2009, kehtestades teatavate kahesuguse kasutusega kaupade ekspordiks liidust Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki liidu üldine ekspordiluba

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Ühendkuningriik esitas 29. märtsil 2017 Euroopa Liidu lepingu artikli 50 kohase teate oma kavatsuse kohta liidust välja astuda. Artikli 50 kohaselt pidas liit Ühendkuningriigiga läbirääkimisi lepingu üle, milles sätestatakse Ühendkuningriigi liidust väljaastumise kord, võttes arvesse meie tulevaste suhete raamistikku (edaspidi „väljaastumisleping“)[1]. Väljaastumislepingu tingimuste kohaselt ei ole Ühendkuningriik alates 31. jaanuarist 2020 enam Euroopa Liidu liikmesriik ning liidu esmase ja teisese õiguse kohaldamine Ühendkuningriigi suhtes lõpeb pärast üleminekuetapi lõppu 31. detsembril 2020.

Nõukogu 5. mai 2009 aasta määrusega (EÜ) nr 428/2009, millega kehtestatakse ühenduse kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, edasitoimetamise, vahendamise ja transiidi kontrollimiseks (edaspidi „määrus“)[2] luuakse ühine süsteem kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi kontrollimiseks kooskõlas liikmesriikide ja Euroopa Liidu (EL) rahvusvaheliste kohustuste ja ülesannetega. Määruse kohaselt nõutakse kahesuguse kasutusega kaupade kolmandatesse riikidesse eksportimiseks luba. Luba võib olla kas ühekordne, koond- või üldluba.

Selleks et toetada ELi konkurentsivõimet ja luua kõigile liidu eksportijatele võrdsed võimalused, tagades samal ajal kõrge turvalisuse taseme ja rahvusvaheliste kohustuste täieliku täitmise, kehtestatakse nõukogu määrusega (EÜ) nr 428/2009 liidu üldine ekspordiluba teatavate kahesuguse kasutusega kaupade teatavatel tingimustel teatavatesse kolmandatesse riikidesse eksportimiseks. Eelkõige on määruse IIa lisas ette nähtud liidu üldine ekspordiluba („EU001“) teatavate madala riskiga tehingute puhul, nt eksport Austraaliasse, Kanadasse, Jaapanisse, Uus-Meremaale, Norrasse, Šveitsi (sh Liechtenstein) ja Ameerika Ühendriikidesse.

Ühendkuningriigi liidust väljaastumine mõjutab kahesuguse kasutusega kaupadega kauplemist ELi ja Ühendkuningriigi vahel: vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 428/2009 on kahesuguse kasutusega kaupade EList Ühendkuningriiki eksportimiseks 1. jaanuarist 2021 alates vaja ekspordiluba, mille on välja andnud eksportija asukohaliikmesriigi pädev asutus. See tekitaks liikmesriikide pädevatele asutustele ja ELi eksportijatele märkimisväärse halduskoormuse, mis mõjutaks nende konkurentsivõimet.

Selleks et leevendada neid riske ja Ühendkuningriigi väljaastumise mõju ELi konkurentsivõimele, on asjakohane lisada Ühendkuningriik määruse IIa lisasse ja seega kontrollida eksporti Ühendkuningriiki liidu üldise ekspordiloa EU001 alusel. On mitu põhjust, miks tuleks Ühendkuningriik lisada EU001 riikide loetellu:

- Ühendkuningriik on asjaomaste rahvusvaheliste lepingute ja massihävitusrelvade leviku tõkestamise rahvusvahelise korra osaline ning ta jätkab täielikult asjaomaste kohustuste ja ülesannete täitmist.

[1] Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise leping (ELT L 29, 31.1.2020, lk 7; „Väljaastumisleping“).

[2] ELT L 134, 29.5.2009, lk 1.

- Ühendkuningriik teeb proportsionaalseid ja piisavaid kontrolle, mille käigus võetakse arvesse kavandatud lõppkasutusega ja sellest kõrvalekaldumise ohuga seotud kaalutlusi kooskõlas käesoleva määruse sätete ja eesmärkidega.

Seetõttu ei avalda Ühendkuningriigi EU001 riikide loetellu lisamine negatiivset mõju ELi ja rahvusvahelisele julgeolekule, tagades samal ajal kontrolli ühtse ja järjepideva kohaldamise kogu ELis ning võrdsed tingimused ELi eksportijatele.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

ELi kahesuguse kasutusega kaupade ekspordikontrolli korra kohaselt annavad ekspordilube üldjuhul välja riiklikud pädevad asutused, tuginedes juhtumipõhistele hinnangutele. Ühendkuningriiki viidava ekspordi jaoks eriloa nõudmine põhjustab tõenäoliselt märkimisväärset halduskoormust eksportijatele ja pädevatele asutustele ning võib luua liikmesriikide eksportijatele ebavõrdsed tingimused, mõjutades sellega siseturu toimimist ja ühist kaubanduspoliitikat. Seda häirivat mõju saab leevendada, kui Ühendkuningriik lisatakse EU001-ga hõlmatud sihtkohtade loetellu. Käesolev ettepanek on seega kooskõlas üldise lähenemisviisiga erandolukorra meetmetele, mis võetakse, kui Ühendkuningriik astub liidust välja kokkulepet sõlmimata.

Võttes arvesse, et Ühendkuningriik on kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi oluline sihtkoht ning et ta on pühendunud asjaomaste rahvusvaheliste kohustuste täitmisele ja nende täieliku täitmise tagamisele, on Ühendkuningriigi lisamine EU001 sihtriikide loetellu kooskõlas ka käesoleva määruse rahvusvahelise ja ELi julgeolekuga seotud eesmärkidega ning sellega, kuidas kahesuguse kasutusega kaupade eksporti muudesse riikidesse (mis on määruse eesmärkide seisukohast Ühendkuningriigiga võrreldavas olukorras) kontrollitakse ELi õiguse alusel.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

- **Õiguslik alus**

Õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 207.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Ei kohaldata, kuna rahvusvaheline kaubandus kuulub ELi ainupädevusse.

- **Proportsionaalsus**

Kavandatud määrust peetakse proportsionaalseks, kuna sellega välditakse ebaproportsionaalseid kaubandushäireid ja ülemäärast halduskoormust EList kahesuguse kasutusega kaupade eksportimisel Ühendkuningriiki, säilitades samal ajal rahvusvahelise ja ELi julgeoleku. Määrus ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik kõnealuse eesmärgi saavutamiseks, ning sellega ei viida sisse suuremaid muudatusi.

- **Vahendi valik**

Käesoleva ettepanekuga muudetakse määrust piiratud ulatuses, et käsitleda väga spetsiifilist ja ühekordset olukorda. Kuna EU001-ga hõlmatud kolmandate riikide loetelu on kehtestatud määrusega ning arvestades, et komisjonil ei ole volitusi sellesse loetellu lisada teisi riike, näib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus olevat selle olukorra lahendamiseks ainus sobiv õigusakt.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Ei ole kohaldatav, sest käesoleva ettepaneku tinginud olukord on erakorraline ja ühekordne.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Ühendkuningriigi liidust väljaastumisega seotud erilised asjaolud ja pidevalt muutuv olukord piirasid oluliselt võimalust viia ettepaneku osas läbi avalik konsultatsioon. Eri sidusrühmad ja liikmesriikide esindajad on samas välja toonud probleemid, mis võivad Ühendkuningriigi EList väljaastumisest tuleneda, ja esitanud võimalikud lahendused.

- **Mõju hindamine**

Kooskõlas parema õigusloome suunistega ei ole olukorra erakorralisuse tõttu mõju hindamine vajalik. Lisaks väljapakutud variandile puuduvad oluliselt erinevad poliitikavariandid.

- **Põhiõigused**

Ettepanek ei mõjuta põhiõiguste kohaldamist ega kaitset.

4. MÕJU EELARVELE

Ei kohaldata.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Ei kohaldata.

2020/0313 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 428/2009, kehtestades teatavate kahesuguse kasutusega kaupade ekspordiks liidust Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki liidu üldine ekspordiluba

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 207 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

(1) 29. märtsil 2017 esitas Ühendkuningriik Euroopa Liidu lepingu artikli 50 kohase teate oma kavatsuse kohta liidust välja astuda. Vastavalt artiklile 50 pidas liit Ühendkuningriigiga läbirääkimisi väljaastumislepingu[3] üle. Väljaastumislepingu tingimuste kohaselt ei ole Ühendkuningriik alates 31. jaanuarist 2020 enam Euroopa Liidu liikmesriik ning liidu esmase ja teisese õiguse kohaldamine Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis lõpeb pärast üleminekuetapi lõppu 31. detsembril 2020.

(2) Nõukogu määrusega (EÜ) nr 428/2009[4] kehtestatakse ühine süsteem kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi kontrollimiseks, et kaitsta liidu ja rahvusvahelist julgeolekut ning tagada võrdsed tingimused liidu eksportijatele.

(3) Määrusega (EÜ) nr 428/2009 on kehtestatud „liidu üldine ekspordiluba“, millega hõlbustatakse kontrolli kahesuguse kasutusega kaupade madala riskiga ekspordi üle teatavatesse kolmandatesse riikidesse. Praegu on liidu üldise ekspordiloaga nr EU001 hõlmatud Austraalia, Kanada, Jaapan, Uus-Meremaa, Norra, Šveits, sealhulgas Liechtenstein, ja Ameerika Ühendriigid.

(4) Ühendkuningriik on asjaomaste rahvusvaheliste lepingute ja massihävitusrelvade leviku tõkestamise rahvusvahelise korra osaline ning ta jätkab täielikult asjaomaste kohustuste ja ülesannete täitmist.

(5) Ühendkuningriik teeb proportsionaalseid ja piisavaid kontrolle, mille käigus võetakse arvesse kavandatud lõppkasutusega ja sellest kõrvalekaldumise ohuga seotud kaalutlusi kooskõlas määruse (EÜ) nr 428/2009 sätete ja eesmärkidega.

(6) Ühendkuningriigi lisamine EU001 riikide loetellu ei mõjuta eeldatavasti negatiivselt ei liidu julgeolekut ega ka rahvusvahelist julgeolekut.

---

[3] Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise leping (ELT L 29, 31.1.2020, lk 7).

[4] Nõukogu 5. mai 2009. aasta määrus (EÜ) nr 428/2009, millega kehtestatakse ühenduse kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, edasitoimetamise, vahendamise ja transiidi kontrollimiseks (ELT L 134, 29.5.2009, lk 1).

(7) Võttes arvesse, et Ühendkuningriik on liidus toodetud kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi oluline sihtkoht, on kohane lisada Ühendkuningriik liidu üldise ekspordiloaga nr EU001 hõlmatud sihtkohtade loetellu, et tagada kontrolli ühtne ja järjepidev kohaldamine kogu liidus, edendada võrdseid tingimusi liidu eksportijatele ning vältida tarbetut halduskoormust, kaitstes samal ajal liidu ja rahvusvahelist julgeolekut.

(8) Võttes arvesse Ühendkuningriigi Euroopa Liidust lahkumisega seotud asjaolude kiireloomulisust, on vaja käesoleva määruse sätteid, mis käsitlevad Ühendkuningriigi lisamist Euroopa Liidu üldise ekspordiloa nr EU001 kohaldamisalasse, kiiresti kohaldada. Seepärast peaks käesolev määrus jõustuma järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Nõukogu määruse (EÜ) nr 428/2009 IIa lisa muudetakse järgmiselt:

1) pealkiri „Eksport Austraaliasse, Kanadasse, Jaapanisse, Uus-Meremaale, Norrasse, Šveitsi, sealhulgas Liechtensteini, ja Ameerika Ühendriikidesse“ asendatakse järgmisega:

„Eksport Austraaliasse, Kanadasse, Jaapanisse, Uus-Meremaale, Norrasse, Šveitsi, sealhulgas Liechtensteini, Ühendkuningriiki ja Ameerika Ühendriikidesse“;

2) 2. osas lisatakse pärast fraasi „Šveitsi, sealhulgas Liechtensteini“ järgmine:

„- Ühendkuningriiki (ilma et see piiraks käesoleva määruse kohaldamist Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis seoses Põhja-Iirimaaga vastavalt IE/NI protokolli 2. lisa punktile 47, milles loetletakse väljaastumislepingu artikli 5 lõikes 4 osutatud liidu õiguse sätted)[5]“.

Artikkel 2

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

[5] ELT C 66 I, 19.2.2019, lk 1.